

NEDĚLE

30. ČERVNA

2002

Téma: Žena dělá slovo

**Soboteký
Pravidelný
Lehe
Avantgardní
Věstník**

JIŘINA STEIMAROVÁ NIČEHO NELITUJE

ZLOČIN V SOKOLOVNĚ ANEB UKRADENÝ ŠRÁMEK

Soboteký

Pravidelný

Lehe

Avantgardní

Věstník

LITERÁRNÍ

SOUTĚŽ

VÝTVARNÉ LÁSKY

FILOLOGOVY

Milí čtenáři,

držíte v ruce první číslo čtvrtého ročníku Splav!u – ptáte se, jaký asi bude? Bulvární jako ten loni? Nikoli. Netěšte se na kýžený bulvár. V každém případě: čtete-li tyhle řádky, pak první číslo prošlo kopírkami a já Vám teď stručně nastíním, co v něm najdete. Včerejšek byl sice ve znamení příjezdu účastníků, ale kulturní program již začal, a to slavnostním představením Šrámkova Měsíce nad řekou v sokolovně, takže v čísle naleznete recenzi této inscenace mladoboleslavského divadla. Byli jste možná ještě na cestě, když se včera ráno odehrálo „Zahájení přehlídky uměleckého přednesu s dílnou pro studenty filosofických a pedagogických fakult“, jak zní plný oficiální název. Naši reportéři byli při tom se svými fotoaparáty. Dále v čísle najdete nejen výsledky literární soutěže, ale i ukázky z vítězných prací. Nechybí tu představení programu filmového klubu či rozhovor s představitelkou hlavní ženské role filmu Slovo dělá ženu. A aby toho nebylo málo: v každém čísle naleznete četbu na pokračování o boji za práva učitelek. Příjemné počtení a plno energie do vášnivých debat v Diskusním klubu!

Josef Šlerka

Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník!

Redakce:

Martin Čermák, IT specialista, web developer, **Ondřej Černoš**, student kybernetiky, lingvistiky a logiky (ČVUT a FF UK), **ing. Hubert Hesoun**, fotograf, student FAMU, **Tomáš Horyna**, student pedagogiky (PedF UK), kostelník, **Radim Kučera**, IT specialista, pracovník Akademie Věd České Republiky, **Jaroslav Rytíř**, student filosofie a klasické filologie (FF UK), **PhDr. Filip Smolík**, doktorand psychologie (University of Kansas, USA), **ing. Jan Smolka**, dlouholetý programový pracovník České televize, **Josef Šlerka**, IT analytik, student estetiky (FF UK), **Tereza Štechová**, učitelka českého jazyka a angličtiny, lektorka v ČSOB, studentka estetiky (FF UK), **Zuzana Štefková**, studentka dějin umění (FF UK), externí lektorka Národní Galerie, přednáší moderní umění na CIEE, **Mgr. Arnošt Štědrý**, nakladatel, pracovník Akademie Věd České Republiky, **Veronika Tupá**, studentka bohemistiky a translatologie (FF UK), **Vlastimil VINTR**, učitel ZŠ, student estetiky (FF UK)

Adresa:

Budova Agrochovu, naproti kadeřnictví, nad poštou, 50° 28' 18" NW, 15° 10' 47" EL.

Elektronický archiv časopisu Splav! naleznete na internetové adrese <http://www.splav.cz>.

Literární soutěž

Letošní ročník zaznamenal rekordní účast - celkem 162 příspěvků. Dne 30. května 2002 proběhly hodnotící schůzky recenzentů I. a II. kategorie, z nich vzešly výsledky v těchto kategoriích. Práce ve III. kategorii byly hodnoceny vždy dvěma odbornými lektory dle zaměření práce, na základě těchto lektorských posudků byly po celkovém prostudování celé kategorie dne 13.6.2002 určeny výsledky.

I. kategorie – poesie (96 příspěvků)

1. cena: neudělena
2. cena: **David Schüch**, Boskovice – výbor z veršů
3. cena: **David Růžička**, Praha-Vršovice – výbor z veršů

Čestná uznání: Kristina Hejdová, Jičín – sbírka „Za pět minut ráno“; Petr Horák, Nový Jičín – „Sprosté básničky“; Vítězslav Horálek, Brno – výbor z veršů; Šárka Kubátová, Lomnice nad Popelkou – výbor z veršů; Markéta Rysová, Strakonice – výbor z veršů; Věra Šejnová, Jičín – výběr z deníkových záznamů „Mapy dnů“

Zvláštní cena „Achátovo čestné uznání“: Vladimír Studnička, Bukovina u Dolánek – říkanky „Okrasy Českého ráje“

II. kategorie – próza, prozaické práce (61 příspěvků)

1. cena: **Martin Škabraha**, Bystřička – povídka „Slepice“
2. cena: **Antonín Rašek**, Praha Prosek – „Monolog staré dámy“
3. cena: **Ondřej Bláha**, Olomouc – „Čumáček“, **Martina Šedová**, Praha 2 – „Dobrodružství v Dračím kotli“ a „Dům žabích tanců“

Čestná uznání: Lukáš Berka, Kamenná – experiment „práce nultá - sedmnáctá“, Karel Urbánek, Praha 7 – „Táta Čurbes“, Rut Weinigerová, Pardubice – „Maranské lyrično“

III. kategorie - studie z oboru literárních věd o autorech východočeského regionu, historické a vlastivědné práce o vývoji přírodních, sociálních a kulturních poměrů ve východních Čechách (5 příspěvků)

1. cena: neudělena
2. cena: **Josef Kabeláč**, Jičín – „Sto let od narození profesora Emila Buchara“; **Tat'ana a Jan Kuxovi**, Brno – „Fenomén Kuks a současnost“
3. cena: neudělena

Čestné uznání: Bohumil Ištváněk, Sobotka – „Zkrácená historie jednoho dělostřeleckého pluku v Turnově“

Ukradený Šrámek

Včera večer se v sále sobotecké sokolovny stal zločin a nespravedlnost. Žádné policii nejde nahlásit, žádného dovolání proti němu není, nikdo nebude potrestán, přesto by neměl být zapomenut. Ano, mluvím o podvodné inscenaci mladoboleslavského divadla. Posuďte sami – v programu stojí: Fráňa Šrámek Měsíc nad řekou, na plakátech Fráňa Šrámek – Jiří Krejčík / Měsíc nad řekou, v divadle pak hrají: Jiří Krejčík / Něco nad řekou (na motivy hry Fráni Šrámka). Režisér Jiří Krejčík dokázal s herci i s textem něco naprosto neuvěřitelného, avšak projděme vše po pořádku.

Nepatřím k těm, kteří tvrdí, že původní text hry je třeba ctít až za hranici divácké stravitelnosti, naopak, o kvalitě divadelního představení rozhoduje celek, jehož částí, nikoli však nutně dominantní, je i dramatický text. Naopak mne dokáže krajně pobouřit, pokud někdo vezme slavnou hru, vyškrtná z ní prakticky vše autorsky původní, zkomolí jazyk hry, k tomu navrch dopíše dvakrát tolik svého vlastního textu a pak skromně připíše své jméno za jméno původního autora. Pokud si režisér myslí, že zvolená hra je natolik špatná, že ji celou přepíše a změní, měl si vybrat jiného autora, ne se uchylovat k podvodným praktikám. Janek Ledecký nenapsal muzikál Hamlet ve spolupráci s Shakespearem, stejně jako Jiří Krejčík autorsky neupravil původní Šrámkovu hru. V obou případech se jedná o umělecký prazitismus.

Situace je o to tristnější, že Krejčík zabil Šrámka naprosto cíleně a důsledně. Do hry, jejíž síla těží především z názna, metonymie, napětí mezi tušeným a vyřčeným, dopsal pasáže vysvětlující a rozmělnující vše, co šlo. To, co nešlo vyškrtnout, Krejčík alespoň parafrázoval či zpěvracel. V následujících odstavcích se pokusím alespoň na několika příkladech ukázat „skutkovou podstatu trestného činu“ mladoboleslavského divadla.

Inscenace začíná bouří za okny, s blesky a hromy. Snad proto, že v textu hra začíná scénickou poznámkou: „Letní dopoledne. Slunce již je na okně. Dva topoly venku hledí za plynoucími mraky.“ Paní Hlubinová hotoví snídani pro starého Hlubinu, ten po usednutí ke stolu a pochvale krásné noční bouřky medituje nad odchodem bolševiků ze sociální demokracie. „Abychom nedopadli jako v Rusku v sedmnáctém roce!“ Pak dohaduje s maminkou, co bude k obědu, povídá si se svou dcerou Slávkou a odchází do krámků. Poznáváte Měsíc nad řekou? Ne? Není divu. V původním textu první jednání zahajuje paní Hlubinová

dialogem s rybářem Pečárkou, potom se na scéně objevuje Slávka Hlubinová. Připsané dialogy by snad byly oprávněné, pokud by otevíraly nějakou novou inscenační rovinu, avšak v Krejčíkově inscenaci jen knižně ilustrují a zmnožují řečené. Podobně se ve scéně s tablem dozvíte životní příběhy několika Hlubinových spolužáků – že v původním textu žádná taková scéna není? Nevadí, Jiří Krejčík ji tam připsal. K čemu slouží? Jaký má význam? Žádný. Komu to vadí?

Krejčíkovo grafomanství vede k tomu, že připisuje celý dlouhý dialog mezi Slávkou a Hlubinou, ve kterém Slávka vyčítá svému otci, že kvůli němu nešla studovat do Prahy učitelství. Naprosto trapně pak vyznívají Hlubinovy promluvy o tom, že je vlastně dobře, že zůstala doma, protože učitelé se mají v téhle době špatně. Ostatně Krejčík našel v sociálních detailech zalíbení, a tak jsme nuceni vyslechnout tklivý příběh nadějného spolužáka, kterého konkurence dohnala k sebevraždě. Snaha udělat ze Šrámka novodobého Zolu čtvrté – páté kategorie se mi z duše protiví.

Jenže jízda pokračuje a mrzačení se meze nekladou, když už není kam připisovat, převrací se obsah, zamlčují fakta. Jedním z center napětí je věkový rozdíl mezi mladým Villem na jedné straně a Slávkou na straně druhé. Zde je tento rozdíl setřen a Villyho slova o napravení hlavy vyznívají zcela naprázdno. Podobně popis Růženčina výletu s panem Brožíkem obsahuje najednou zmínky o laních a jelenech, kteří na pár civěli, zatímco v originále najdete objímající se stromy a kouzlo tichého lesa. Ve vyjmenovávání dalších a dalších bludů by se dalo dlouho pokračovat. Ostatně v místní knihovně si lze hru vypůjčit a obludnosti inscenace dohledat při ranní kávě.

Podobně tristně dopadly i herecké výkony. Zatímco v první půli šlo ještě pochválit všechny vystupující alespoň za milý civilismus a pěknou výslovnost, stala se půlka druhá přehlídkou naprosté šmíry. Humor na scéně začal fungovat na principu „smrkání do židle“, přehrávání a mimořádně omšelých gagů. Scénografie bez fantazie. Podobně tak kostýmy. Zkrátka místo poetického Šrámka jsme viděli nepříliš zdařilou sociální satiru, promíchanou s humorem špatné konverzační komedie a zpěvy lidových písní.

Bylo mi smutno a fyzicky zle. No nic, stane se. Jen si přeji, aby se v příštím roce podařilo prolomit smolnou sérii nekvalitních úvodních představení.

-šle-

Fráňa Šrámek: Měsíc nad řekou

Městské divadlo Mladá Boleslav

Úprava textu a režie: Jiří Krejčík

V hlavních rolích Martin Štěpánek j.h. – Hlubina, Eva Horká – Slávka, Miroslav Šimůnek – Villy Roškot

(informace bohužel nebylo možno ověřit, při představení nebyl k dispozici program)

Z vítězných prací

Hodiny o kolo zpět

Nahé hřbety polí
brázdy jako po biči
a šípková krev
rozevláté paže bříz
koho obejmou?

Léto s madonou a dítětem

Na polní cestě
čeká Marie
Její syn
běhá v obilí
a budí Zlatovlásky
Poledne
stojí kolmo
a v srdcích stromů
po kolébce
Na kříž
Nezbylo

Sekáčův monolog

Kosení trávy
to je pohyb paží
a louka náhle
položená na bok
a chvilky tenké
jako plátek kosy
jedna zrána
druhá večer
kdy v hospodě
se loučí slovy

„Musím jít než padne rosa.“

Říkanka z poloviny léta

je doba pŕlení
kdy člověk neví
zda vprostřed jablka
zazáří hvězda
nebo jen křížek z polních muk

rána jsou teď krátká
dny se ještě táhnou
ale noci po soumraku
padnou hned
a bez ptaní

jako láska

Co mě napadá

když ráno rovnám peřiny

a myji zadky
vagíny

pro duše mokvající
z ran

když ráno mrtvou odvážím

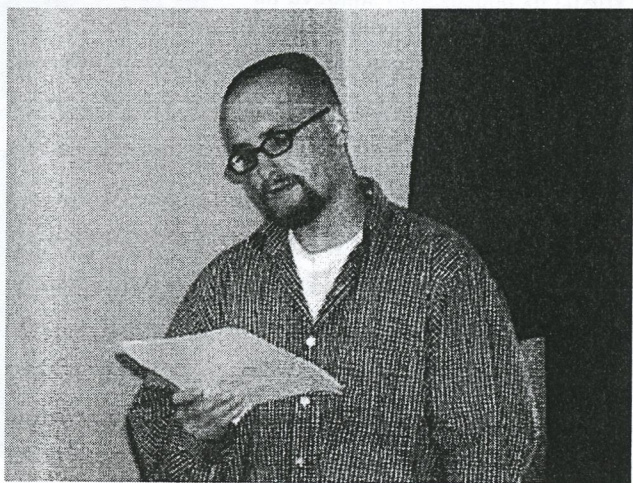
chladným dvorem
zápražím

když ráno nepodléhám hrám

zda na to mám
zda na to mám

Zahájení

přehlídky uměleckého přednesu s dílnou pro studenty filosofických a pedagogických fakult v rámci Šrámkovy Sobotky.

Nelituju ničeho

Sešli jsme se v útulné smíchovské garsonce s výhledem na Hradčany. Jiřina Steimarová, herečka, která až do roku 1952 hrála rovnocenné party s největšími bardy Národního divadla. Pak nemohla. Vyhodili ji kvůli manželově emigraci. Dalších třicet let strávila v Hudebním divadle v Karlíně a v ZUŠ v Praze 1, kde odchovála desítky dnešních slavných herců.

Sedíme a povídáme si o všem, co přinesl život. O mužích, o ženách, o divadle, o filmu.

Splav!: Téma letošní Sobotky je Žena dělá slovo – slovo dělá ženu. Hrála jste hlavní roli ve filmu, jehož titul tvoří půlku tohoto názvu. Jak to vlastně bylo?

S: To bylo v době, kdy jsem v divadle nic nedělala. Nesměla dělat. Z Národního mě vyhodili a měla jsem zákaz. A Oldřich Nový byl tak skvělý, že přesvědčil Vlastu Matulovou, aby zrušila už podepsanou smlouvu na film Slovo dělá ženu a nechala tu roli mně. Ale nech si vyprávět, jak to bylo při natáčení! Když přišel na plac Nový, měl na hlavě rádiovku a z montérek mu čouhal francouzák, já dostala záchvat smíchu, že mě nemohli utišit a ten den jsme už nemohli točit. Kristián v montérkách, to bylo opravdu něco tak strašného... *(směje se a v očích jí jiskří)*

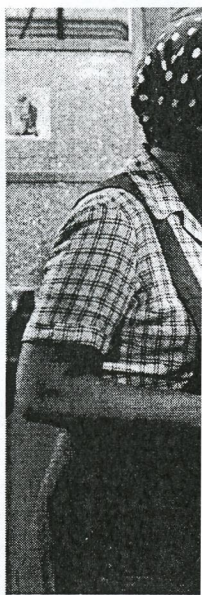
Splav!: Považujete se za emancipovanou ženu? Přinejmenším ve filmu jste hrála řadu takových rolí.

S: Já si myslím, že jsem prostě musela být vždycky emancipovaná a že to bylo moje štěstí. Ať už jsem si vzala Honzu Kodeta – a to byl sochař a umělec a neměl vztah k obchodu, nebo Jarku Juhana – a to byl zase jenom obchodník a nevěděl nic o kumštu, byla jsem vždycky poměrně soběstačná. Ne že bych na nich nebyla závislá, ale jinak než finančně. *(šibalské mrknutí okem)*

A že jsem hrála takové role? Asi mě obsazovali podle typu, ale mně upřímně nijak moc nezáleželo na tom, abych se stala hvězdou za každou cenu. Nikdy jsem nikoho nenutila, že musím hrát nějakou roli. Možná je to chyba, třeba jsem mohla být mnohem populárnější, ale už jsem prostě taková.

Splav!: Jak by měl podle Vás vypadat správný muž?

S: ???

Splav!: Ideál muže. Krásný třeba nejen vzhledem, ale i povahovými rysy...

S: Upřímně řečeno nevím. Snad nějaká ta čistota, s tou má spousta chlapů problémy. *(smích)* Ale že by třeba moji dva manželé, Kodet a Juhan, měli něco, co by je spojovalo, to ne – oni byli oba naprosto jiní, a přesto jsem je oba milovala. Ale tohle se asi nedá brát přes rozum, když má člověk opravdu rád.

Splav!: Co například Oldřich Nový, idol paní a dívek? Co na něm bylo vlastně tak přitažlivé pro ženy?

S: Tak to musím říct, že na Nového jsem jako na muže nikdy nemyslela. Nový byl strašně milý a slušný člověk, a byl nóbl. Vždycky byl elegantní, upravený a voněl. Dokonce s sebou nosil lahvičku s kolínskou, aby mu vonělo z úst. Nepamatuju si, že bych ho někdy viděla v situaci, kdy by nějak... zkrátka byl nóbl, ale jako mužský? Nevím, naprosto ne. O jeho soukromí se vůbec málo ví, to si se svou paní oba strašlivě hlídali.

Splav!: A Hugo Haas?

S: To byla úplně jiná třída. On byl roztomilý, bylo milé se s ním už třeba jenom sejít. Byl tak roztomile bezprostřední. Ale že bych na něj myslela jinak než jako na kolegu, to taky ne. Vůbec jsem tohle měla vždycky přísně oddělené. Nepamatuju si, že bych kdy myslela na nějakého kolegu z Národního. A nebylo to tím, že jsem hrála v jednom divadle s tátou.

Splav!: A jací muži se Vám tedy líbili – v době, kdy jste ještě nebyla vdaná?

S: Když jsme natáčeli *Extasi*, moc se mi líbil Aribert Mog *(Extase se bude promítat v pondělí ve 22:30 v městském divadle, pozn. red.)*. Já tam byla s nima pohromadě, byl to vlastně můj první film. A ještě se mi líbil Rolf Wanka...

Splav!: Kdo naplňuje Vaši představu správné ženy? Jinak řečeno, do koho byste se zamilovala, kdybyste byla muž?

S: Kdybych byla chlap? Tak o tomhle jsem opravdu nikdy nepřemýšlela... Ale vzpomněla jsem si třeba na Jiřinu Šejbalovou. To byla krásná žena, jako herečka i jako člověk.

A pamatuju se, že když jsem přišla do Národního, moc mi imponovala Olga Scheinpflugová. Nebyla klasicky krásná, ale hrála spíš intelektem a byla hrozně chytrá. Taky mi moc chybí Ladka Kozderková, se kterou jsem hrála v Karlíně. To byla obrovská kamarádka a navíc úžasně talentovaná... Je to strašná škoda, že umřela tak brzo...

ohle je francouzák?

Splav!: Každý herec má nějaké své oblíbené role, které hrál, a své touhy...

S: Já jich tak moc neměla. Ale vždycky mi imponovala spíš Kačka ze Zkročení zlé ženy než třeba Julie. Kačka je totiž výborná role, Julie a Ofélie jsou nuda. Ještě třeba Líza Doolittlová z Pygmalionu. I když teď bych si spíš zahrála starou Higginsovou – a tu už jsem vlastně v Karlíně léta hrála. Anebo třeba Fanku z Loupežníka, to je taky krásná postava.

Splav!: Čili když se to vlastně vezme kolem a kolem, zase jsou to emancipované postavy.

S: No to je vlastně pravda.

Splav!: Co se vám vybaví, když se řekne Šrámek?

S: *(pauza)* Hm. Já jsem nikdy moc tyhle autory nečetla ani jsem nepracovala stylem „teď budu hrát Šrámka, tak si ho musím přečíst“. Když jsem byla v Národním, Šrámka jsme nehráli. Ale mám vlastně takové dvě vzpomínky na něj. Když Standa Fišer hrál roli Skalníka v Létu, tak jsem ho tu roli učila. No a když Jirka *(Jiří Kodet, syn Jiřiny Steimarové, pozn. red.)* pak dělal zkoušky na DAMU, vybral si Šrámkův Raport. A jak byl u koní a měl k nim vztah, dělal to tak procítěně, že ho tam nakonec vzali. Mimochodem, tak si vzpomínám, že jsme s tátou *(Jiří Steimar, pozn. red.)* kdysi hráli i v Sobotce! Byli jsme tam na zájezdě.

Splav!: Opravdu? A co jste hráli?

S: To už nevím, s tátou jsem odehrála spoustu zájezdů. Když se tak vlastně ohlídnu, přijde mi líto, že jsem se nikdy na jevišti ani ve filmu nesetkala s mámou, a to byla taky dobrá herečka. Měla to po tátovi, dědovi Budilovi.

Splav!: Že se k tomu vracím: co Vy a Božena Němcová?

S: Jak říkám, tuhle klasiku jsem nikdy moc nečetla, i když jsem jinak četla poměrně dost. A v ničem podle ní jsem nikdy nehrála. Ale mám vždycky radost, když se nějaká žena propracuje až na samou špičku v národě. A mám ještě větší radost, když je to jako člověk vlastně úplně obyčejná ženská, a to Němcová podle všeho byla.

Splav!: Říká se, že mužům je vlastní rozhodování spíš rozumem a ženy se rozhodují podle citu. Je na tom něco pravdy?

S: Já tohle teoretizování nemám ráda, ale jestli to tak je, tak jsem asi opravdu ženská. Já jsem totiž ve všem, co jsem v životě dělala, dala na pocit. Možná je to chyba a možná jsem si tím v životě i dost ublížila, ale ničeho, co jsem v životě udělala, nelituju.

Za Splav! rozmlouval
-sml-

Filologovy lásky

Doc. PhDr. Petr Panev, CSc. (1935) je především nadšený obdivovatel velikánů moderny světové i tuzemské. Vystudoval češtinu, ruštinu a bulharštinu na FF UK a vedle své profese (přednáší ruštinu na VŠE v Praze) se už od studentských let věnoval překladům prózy, rozhlasových her a zejména bulharské poesie, zároveň jej však „studium monografií“ a „nesmělý kontakt s umělci“, jak se dočteme v textu doprovázejícím výstavu, stimulovaly k vlastním výtvarným experimentům.

Panevova díla bychom mohli rozdělit přibližně na tři skupiny podle užitého materiálu a techniky. Na výstavě se setkáme s příklady jeho koláží, maleb a svařovaných kovových soch. Nejsvráznější skupinu tvoří právě ty posledně zmiňované, kterým se věnuje od roku 1991. Panev se zde odkazuje na Pabla Picassa, ale i Henriho Moora, případně Maxe Ernsta, z českých umělců bychom mohli mezi jeho vzory zařadit, aspoň co se techniky týče, Věru Janouškovou. Jako filolog není zvyklý na práci se svářečkou, ale naštěstí našel spojence ve dvojici pomocníků, kteří jeho objekty podle návodu realizují. Nejsilnější je Panev v těch sochách, kde zůstává jeho projev nejjednodušší. Základními výrazovými prostředky jsou znak a redukce tvaru, v níž se dávno neužívaný předmět převtěluje do obrazu lidského či zvířecího těla, ptáků, fantastických bytostí a symbolických objektů. Ucelený je i soubor koláží, které si berou za vzor Jiřího Koláře. Je pravda, že nedosahují sugestivity Kolářova díla, což ovšem při jeho kvalitě není zdaleka překvapivé. Místy například narazíme na snad až příliš polopaticky formulovaná sdělení. Třetí skupinu pak představují malované obrazy, přecházející v některých případech do podoby montovaných reliéfů. Velkým Panevovým vzorem jsou rovněž práce Oty Janečka. Sám se dokonce považuje za jeho soukromého žáka a bystrému divákovi neunikne podobnost Panevových obrazů ptáčků s týmž motivem Janečkovým.

Nemyslím si, že by bylo poctivé odbýt Panevova díla jako snůšku citátů, zvláště mezi jeho svařovanými skulpturami vynikají některé hravosti a poetikou téměř surrealistickou. Pokud zavítáte v těchto dnech na Humprecht, můžete každý sám posoudit (jak nás k tomu vybízí i již zmíněný text), zda má Panevova tvorba „naději překročit horizont obdivovatele“.

-šte-

Petr Panev, malby a svařované objekty, Humprecht, věž,
21.6. – 7.7.2002

Filmové projekce

Šrámkova Sobotka je přehlídkou slova. A přestože se tu potkáte hlavně s prózou a poesíí, doplňkový program se stále rozšiřuje. Film nemůže chybět. A protože filmové projekce už tradičně zajišťuje Splav!, podívejme se stručně, jaké snímky se Vám letos nabízejí.

Letošní téma je utvořeno parafrází názvu filmu, který je na řadě už dnes. Proto jenom telegraficky: SLOVO DĚLÁ ŽENU je budovatelská komedie z roku 1952. Na jednoduchém půdorysu agitky pranýřující mužskou zaostalost se ukazují rysy doby, kterou ti starší z nás zažili – a tróufáme si říct, že jenom málokdo by ji chtěl zažít znovu. (Více na protější straně)

Zítřa nás čeká film, který vstoupil jako jeden z mála československých titulů do dějin evropského filmu. Osud hlavní hrdinky ve filmu z roku 1932 EXTASE není šťastný ani neobvyklý; film dodnes upoutává především svou výtvarnou stránkou a odvážným zobrazením krás ženského těla.

Další den si od náročných titulů poněkud oddechne – podíváme se na subžánr zvaný „červená knihovna“. Promítneme si SVĚTLO JEHO OČÍ, klasický snímek, na kterém by se tato odnož literatury dala téměř vyučovat. Chcete-li se tedy podívat, jak krásná dívka k mladému továrníkovi přišla, přijďte do městského divadla v úterý.

Středa bude věnována snímku, který je považován za jeden z nejvíce feministických titulů českého filmu. SEDMIKRÁSKY Věry Chytilové jsou podivuhodnou koláží groteskních příběhů dvou „zkažených“ dívek.

Ve čtvrtek jsou naplánovány celodenní výlety; ne každý tuto možnost využije, přizpůsobili jsme tedy i my rozvrh projekcí a tento den nabízíme tituly dva.

Prvním z nich je film scénáristky a režisérky Ester Krumbachové VRAŽDA ING. ČERTA. Mystická feministická hříčka je postavena na vynikajících hereckých výkonech dvojice Jiřina Bohdalová – Vladimír Menšík.

Večer pak projekce uzavřeme promítnutím zapomenutého snímku STRAŠNÁ ŽENA. Tento film z koprodukce ČSSR - NDR je vskutku zvláštní. Najdete v něm hudbu, zpěv, realitu, surreálno a spoustu tanců na ledě – vše důmyslně smícháno do směsky, vyvolávající jako celek dlouho plápolající extázi dojmů, pocitů a vjemů.

Přejeme si, aby se vám snímky, které jsme pro Vás připravili pro letošní ročník Šrámkovy Sobotky, líbily. A nakonec to nejdůležitější: projekce začínají každý den až do čtvrtka ve 22:30 v městském divadle, ve čtvrtek i v 15 hodin. Vstup je zdarma, všichni diváci jsou srdečně zváni.

Slovo dělá ženu

Jak jinak začít filmové projekce Šrámkovy Sobotky než filmem, který dal z poloviny název letošnímu tématu – SLOVO DĚLÁ ŽENU. Kdybychom chtěli dát tomuto titulu podtitul, nejspíš by zněl „Obraz ženy notně pokřivený“.

Nebudeme nic zastírat; Slovo dělá ženu je budovatelská komedie. Pojetí satiry ovšem bylo v roce 1952, kdy film vznikl, značně omezené. Jakákoliv svoboda projevu se v oné době příliš nenosila, bylo tedy vybráno téma vhodné k pranýřování a některému z umělců byl zadán úkol chopit se oné „konstruktivní pozitivní satiry“. Tentokrát byl oním umělcem Oldřich Nový.

Problémem hodným pranýřování se stala právě ženská otázka – a nebylo to prvně. Už v roce 1949 vznikla „nová komedie“ z venkovského prostředí Vzbouření na vsi. V době po roce 1948 patrně lidé měli pocit, že teď se podaří vyřešit úplně všechno – s povinným úsměvem, písni na rtech a lopatou v ruce. Proto bylo rozhodnuto řešit ženskou otázku jednoduše. Ženu vyrovnáme s mužem tím, že ji zbavíme čehokoliv ženského a za ideál postavíme takovou, která je od muže k nerozeznání. Traktoristku, jeřábnici, zedničku. Že se muži a ženy v něčem liší nebo dokonce doplňují, nepřipadalo do úvahy.

Při tom všem nás nepřekvapí, že film Slovo dělá ženu se ze značné části odehrává v továrně. Dvě skupiny zaměstnanců soutěží v tom, zda bude dřív hotova zatačečka skupiny zaostalých antifeministických mužů, nebo umývač nádobí, který konstruuje optimistická brigáda žen. Brigádu mužů vede inženýr Ludvík Zach – Oldřich Nový v pracovním, v brigádě žen pracuje spisovatelka-soustružnice Jarmila Svátková v podání Jiřiny Steimarové. Nutno říct, že i přes slabost námětu, scénáře i celkového provedení jsou to právě oni dva, kteří se svou profesionalitou snaží aspoň trochu zachránit úroveň té pohádky. Ale *relativně* slušné herecké výkony dvou hlavních představitelů (i když role jim vysloveně nesedly) film už zachránit nemohly. A tak je Slovo dělá ženu spíš perličkou pro přátele ironie a recese – a hlavně výrazným svědectvím o době svého vzniku. O době, kdy všechno bylo jednoduché, nalinkované a zaškatulkované.

Bizarnost situace se vystupňuje o to víc, když si uvědomíme osobní osudy obou hlavních představitelů. Oba v této době prožívali nucený ústup do ústraní; Oldřich Nový pracoval v Čs. státním filmu, Jiřina Steimarová (jak píšeme jinde) nesměla hrát vůbec.

Absurdní doba, absurdní situace, absurdní film. Je dobře si takové občas připomenout. Přijďte! -sml-

Boj za práva učitelek

První absolventky ústavů učitelek neměly příliš na různých ustláno.

Obecenstvo do té doby nebylo zvyklé vídati ženu postavenou v samostatném úřadě veřejném, neprovdanou dívku v neodvislém postavení. Zle se měly ony předchůdkyně naše, které u vědomí své samostatnosti jen trošek se odchýlily od společenských pravidel, platných do té doby pro dívky neprovdané, mladé i staré. Bez kritiky, a to bezohledné kritiky o takových kolegyních vymykajících se zrezavělým společenským řádům, neodbyla se žádná kávová společnost a beseda dámská; i společnosti pánů rády si při sklenici piva brousily své vtipy o tu neb onu emancipovanou učitelku.

Takové chování společnosti ubíralo odvahy oněm předchůdkyním našim, které nebyly dost smělymi čeliti s otevřeným hledím všelikým předpotopním copům. I vyhýbaly se, někdy až úzkostlivě, veškeré společnosti, té společnosti, která se nedovedla vyzouti z tisíciletého předsudku, že žena nedovede ovládnouti nic více než vařečku a která neměla pro ně kromě upjatosti než slídivé zraky po každém sebe nevinnějším kroku jejich.

Zatím po několika letech se poměry poněkud změnily. Obecenstvo začalo učitelkám přivykati a přestávalo v nich viděti výstřední stvoření, zvláště když se přesvědčilo, že působení jejich na škole jest proti všemu očekávání odpůrců emancipovaných žen úplně uspokojivé a že význačnými znaky práce učitelek jest jejich při tom svědomitost a ženám vrozený takt vychovatelský. Přestalo tedy krčení ramen nad výsledky jejich práce, a učitelky nalézaly ponenáhlu i v širším publiku své obhájce proti vyskytnuvším se časovým nepřátelům. A poctivá práce jejich získala jim brzy i přízeň nadřízených úřadů, tak že při nejbližší úpravě učitelských platů přiřknuto jim služné stejně vysoké se služným učitelů. A netrvalo dlouho, svědomité práci se dostalo odměny v podobě uznání, že také učitelky jsou způsobilými ku správě škol.

Však uznání to zvýšilo i počet nepřítelů v řadách učitelstva. Vyvstali mnozí z těch, kteří do té doby bez předpojatosti na učitelky pohlíželi a prohlašovali to za krivdu páchanou na učitelích.

Snášely se se všech stran důkazy tomu, že učitelkám úřad se správou školy nepatří; ve vyhledávání jich se někteří kolegové téměř předstihovali.

Marie Storchová, 1900

Z Památníku českých učitelek (1. část)

Neděle 30. června

Snídaně: Koblihy, čaj se sirupem
Oběd: Bramborová polévka s houbami, ovocný nápoj,
pečené kuře, brambor, okurkový salát
Večeře: Plněný paprikový lusk, rýže, čaj s citrónem

10:00 sál spořitelny, slavnostní vyhlášení výsledků literární soutěže a následný seminář

13:00 sál spořitelny, zahájení Šrámkovy Sobotky

cca 14:30 Šolcův statek aj., poetické odpoledne

16:00 zahrada Šrámkova domu, diskusní klub

17:00 chrám Máří Magdalény, koncert duchovní hudby:
Wowes – (collegium Praha) chrámový sbor u sv. Františka při
klášteře řádu Křižovníků s červenou hvězdou

19:30 sál spořitelny, Chci být i kýmsi čten – večer z literární
soutěže, režie: Tomáš Kůs

22:30 divadlo, projekce filmu Slovo dělá ženu (1952)

Napsali nám

Dagmar Plamperová: Střežení pí. pseudoŠrámkové

Jukání do Sobotky v sobotu

Lidé v Sobotce existují –
JSOU BLONĎATÝ.

Jejda, zašlápla jsem interpreta

Ten, kdo promluvil, jsem já

A poutníci, které na cestě potkávám
kupodivu
nahé

Zaslechnuto (přeslechnuto) v kuloárech

„To nejsou dementi, to jsou studenti.“ *Komentář jedné z dlouholetých účastnic ŠS k instruktáži o stravenkách při zahájení dílen.*

V rámci letošního značkování byly účastníkům festivalu přiděleny identifikační značky: studenty poznáte podle kačenek, učitelky podle motýlků a knihovnice podle kytic. My jen dodáváme, že redaktori Splav!u mají kruhy pod očima. Dále pak připomínáme, že kačenky studentů slouží výhradně k jejich IDENTIFIKACI.

„Celej editorial se překládá do plurálu.“, redakce cca 2:13.

POSLEDNÍ SLOVO

Před třemi lety jsme přijeli do Sobotky vydávat festivalový časopis Splav! Nejmladšímu členovi redakce bylo tehdy necelých osmnáct, nejstaršímu pak čtyřicet. Letos se situace dramaticky změnila; redakce zestárla, ale jaksi neproporcionálně: nejmladší člen redakce je, světe div se, celých devatenáct (tedy do středy, pak jí bude dvacet), ale nejstarší z nás zvolna mijejí Kristova léta a míří ke své zralosti. Inu co naplat, všechno stárne. Nejen redakce Splav!u, ale i Šrámkova Sobotka zestárla a mnozí s ní.

A přesto se prý začátkem každého července mění Sobotka v město mládí a poesie.

Jako by touto proměnou chtěla Šrámkova Sobotka po vzoru středověkých karnevalů převrátit řád věcí, vysoké ponížít a nízké povýšit. Posuďte sami: učitelé a učitelky češtiny zasednou do přednáškového sálu a podobní svým žákům píší si poznámky do sešitů. Nebo studenti dílen, ti studenti, kteří v posluchárnách povětšinou celé semestry mlčí a na každou profesorovu výzvu odpovídají mlčením ještě zarytější, aby snad neplácli nějakou tu hloupost, tak ti se tu staví doprostřed sálů a pečlivě a nahlas vyslovují: „lodyha - lodyha - lodyha“. Tak se svět na chvíli staví na hlavu.

Možná, že k cynismu života a surovosti fantazie přispívala v minulosti i polystyrenová písmenka oznamující téma ročníku na rudém sametu sálu spořitelny. Ta jako by byla vyřezána z padesátých let a ponechána nám tu jako obludné memento. Ty tiché zrůdy se nezdají být ničím nebezpečným, jenže zkuste z nich sestavit: Žena dělá slovo, slovo dělá ženu! Panečku, to uslyšíte pokřik a naříkání těch bílých despotů: „Není to moc dlouhé,“ ptají se písmenka. „Nešlo by to zkrátit?“ Co jim na to odpovědět? Možná, že by bylo jednodušší zkrátit ta písmenka, nejlépe o hlavu, kdyby nějakou měla. A ono to šlo, ono to vždycky šlo, ale letos se to povedlo. Díky. Ale to jen na okraj.

Před třemi lety jsme přijeli do Sobotky vydávat festivalový časopis Splav!, tedy přesněji Sobotecký pravidelný lehce avantgardní věstník. Zestárli jsme a přijeli znovu se zúčastnit bakchanálií jazyka českého mluveného i psaného: jen se teď trochu bojím, když už jsme starší a moudřejší, zda je vhodné v našem věku vydávat časopis avantgardní. Ale což, říkám si; když si někdo nechává v sedmdesáti říkat „Fráňa“, proč my bychom nemohli vydávat lehce avantgardní časopis...

-šle-